

Gamle arkiver utløser ny gulljakt

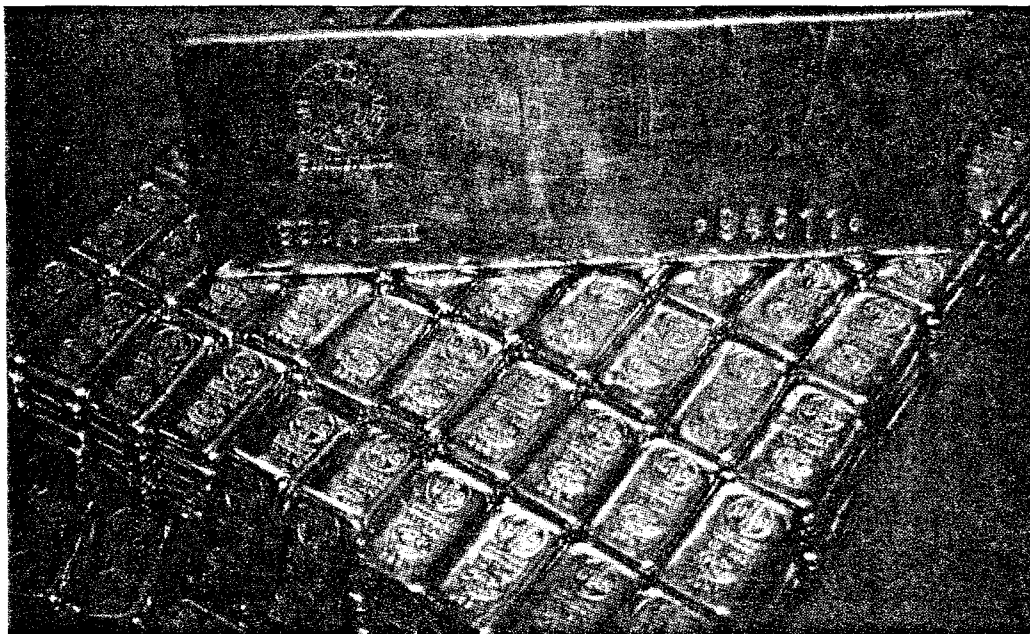
Hemmelige arkiver åpnes, jødiske organisasjoner er på offensiven og politikere i flere land ber om granskning.

Zürich

Det fredelige Sveits er i søkelyset. Oppgjøret om sveitsernes rolle under krigen kan deles inn i tre områder:

- **Jødiske konti:** Velstående jødiske familier hadde konti i Sveits før krigen. Mange ødela dokumentene da jødeforfølgelsene begynte og millioner ble myrdet i Hitlers konsentrasjonsleirer. Tilgodehaver i utlandet var nemlig strengt forbudt under nazi-regimet. Det gjør jakten etter pengene desto vanskeligere.

– Jeg får henvendelser fra personer i utlandet som forteller at deres besteforeldre ofte var i Sveits før krigen, eller at en onkel eller bestefar snakket om banker i Bahnhofstrasse i Zürich. Her må det være noe, mener de. Dette forteller de sveitsiske bankenes ombudsmann Hanspeter Häni.

VELSTAND: Gullbarrer trygt forvart i den sveitsiske nasjonalbanken.

Foto: SCANFOTO/EPA

- **Nazi-gullet:** Nasjonalbanken i det nøytrale Sveits kjøpte uten tvil gull fra Hitler-regimet. Det samlede beløpet ble minst 1,7 milliarder franc. Spørsmålet er om de sveitsiske banksjefene også visste at en stor del av gullet var stjålet fra okkuperte land og ofre for nazistenes forfølgelser. Det hele blir grotesk

hvis det også dreier seg om gull fra tannfyllingene til offrene i konsentrasjonsleirene.

- **Krigsfortjenesten:** Sveits var knutepunkt for tyske innkjøp av for eksempel wolfram og utstyr som var livsviktig for Hitlers krigsmaskin. Bankvesenet tjente godt på handelen, som ad omveier også foregikk med

andre nøytrale stater, eksempelvis Sverige.

Mange sveitsere spør seg hvorfor landets rolle under krigen plutselig er kommet i søkelyset, mer enn 50 år siden slutten på den annen verdenskrig. To årsaker bør nevnes:

Hemmeligholdelsen av arkiver fra krigens dager er i

ferd med å forfalle i mange land. Arkiver i USA har gitt forskerne nye opplysninger.

Undersøkelsene har dessuten gitt jødiske organisasjoner ny ammunisjon i den ulmende konflikten med de sveitsiske bankene. Den jødiske verdenskonferansen har spilt en sentral rolle.

Hardt press

I USA gjennomførte senator Alfonse D'Amato en høring som de sveitsiske bankene ikke kom særlig godt ut av. De ble tvunget til å godta at en ny sveitsisk-amerikansk ekspertgruppe under ledelse av den tidligere sjefen for USAs Federal Reserve, Paul Volcker, skal undersøke saken.

Det britiske utenriksdepartementet åpnet tidligere denne måneden sine arkiver. Britene hevder at en stor del av nazistenes gull og Holocaust-ofrenes penger aldri ble utlevert av sveitsiske banker. Da Sveits i 1947 overførte 250 millioner sveitsiske franc til USA som et ledd i gjenoppbyggingen av Europa, burde beløpet vært langt større, lyder anklagene.

M Y K

AP 23/9-96

110326